Un model analitic al operei muzicale ; discipol al regretatului matematician de renume, Grigore Moisil, Dinu Ciocan prezintă pătrunderea în muzică pe care, şi pe această cale, o operează matematica. Trei studii sînt dedicate creaţiei şi biografiei unor figuri de mare interes în trecutul muzicii româneşti : astfel, Sebastian Barbu-Bucur semnează studiul despre *Naum Râmniceanu ;* Gemma Zimveliu textul intitulat *Contribuţii la cunoaşterea vieţii şi activităţii lui G. Dima şi C. Porumbescu la Braşov,* iar Titus Moisescu interesantul studiu *Constantin Dimitrescu în lumina unor documente inedite.* Două studii, *Scoarţa cerebrală şi muzica* de Th. Bălan şi *Introducere în psihologia folclorului muzical* relevă aspecte semnificative ale legăturilor, pe plan psihic, dintre conştiinţă şi muzică. Două studii de folclor *(Folclorul în România secolelor XVII şi XVIII* şi *Les violonistes et l'éxécution violonistique dans le milieu de tradition orale roumain)* sînt semnate de Emilia Comişel şi, respectiv, de Jacques Bouët. Amplu şi extrem de deschis fie şi unor discuţii viitoare este studiul lui Nachman Leib : *Structura acordică cu sensibile, polimodalism şi politonalism în creaţia muzicală românească,* şi în acelaşi sens meritoriu includ şi textul următor, *Contribuţii la studiul formei de sonată la Mozart,* de asemenea subdivizat în două părţi : *Un model de temă principală în partea I-a a Sonatei op. 1 nr. 1, KV 301 (293a), în Sol major, pentru vioară şi pian* şi *Forma de sonată „în două mişcări" de Mozart,* text datorat lui Francisc Laszlo. Ultimul studiu din volum, *Recitativul în opera Falstaff de Verdi,* poartă semnătura lui Grigore Constantinescu.

Tipăritură amplă, de 530 pagini, bogat ilustrată, cu numeroase reproduceri şi exemple muzicale, volumul IX din *Studii de muzicologie* se bucură, totodată, de un extrem de îngrijit aspect grafic, ceea ce contribuie pe deplin la succesul cărţii.

MIRCEA ŞTEFANESCU

„Revista de altădată" de Nicolae Dinescu

Neurmărind să scrie o monografie a revistei româneşti, regizorul şi publicistul Nicolae Dinescu s-a mulţumit să aducă prin rîndurile sale o interesantă contribuţie privind elucidarea istoriei acestui gen de teatru, ale cărui începuturi se confundă cu cele ale teatrului românesc (căci în fond ce sînt cîntecele lui Vasile Alecsandri, despre care Ovid Densuşianu afirmă că „deşi glumeţe ele aveau scopuri foarte serioase" — decît scene de revistă ?).

Revista de altădată este o înşiruire de momente semnificative din viaţa teatrului românesc de revistă, scene încadrate vieţii sociale şi politice a perioadelor respective de care, de altfel erau strîns legate (fără această referinţă nici nu ar fi cu putinţă să înţelegem „subiectul" revistelor reprezentate, genul acesta de teatru, atît de popular, fiind un reflex din totdeauna al actualităţii în epocă).

Documentîndu-se nu numai prin laborioase cercetări de arhivă, dar folosind şi atît de preţioasa tradiţie verbală, Nicolae Dinescu a „trecut în revistă" evenimentele care au marcat evoluţia revistei româneşti, întrucît, în ciuda unor influenţe inevitabile, a existat şi există o *revistă românească,* aceasta prin natura spiritului, prin poanta naţională, prin cuplet, care a constituit baza spectacolului, prin muzică.

Ceea ce e interesant de subliniat e faptul că la noi drumul revistei a fost trasat de publicul larg, de către masa spectatorilor, care dorea să i se vorbească de pe scenă şi despre lucruri de o imediată actualitate, de evenimentul la zi, adevăruri spuse cu vervă sub vălul satirei, menite să dea satisfacţie spectatorului în faţa atîtor aspecte dezvăluite ale răului social. Astfel se explică faptul că la începutul secolului, chiar pe severa scenă a Teatrului Naţional din Bucureşti, se spuneau între acte, de către actori fruntaşi (ne mărginim să-l amintim pe Vasile Toneanu) „cuplete de actualitate". Şi cînd opereta era în floare şi Leonard, „Prinţ al operetei", proclama la Parcul Oteteleşanu că „viaţa e-un vis şi-un paradis", a fost nevoie, la un moment dat, cînd spectatorul nu putea crede în cele afirmate de faimosul tenor, să se intercaleze, între anumite scene, la un loc mai mult sau mai puţin potrivit, cupletul satiric inspirat de actualitatea zilei (scris într-o vreme de Paul Gusti, de actorii Cazimir Belcol, Ion Manu, şi alţii).

Printre atîtea fapte care ar merita să fie amintite în legătură cu evoluţia revistei, ne mărginim să consemnăm că unul dintre primii autori de reviste, cu o producţie foarte bogată în acest domeniu, în acelaşi timp interpret al cupletelor scrise de el, a fost Iorgu Caropol, unchi al autorului *Scrisorii pierdute.*

Marele nostru Eminescu, în adolescenţă actor, sufleur, copiator de roluri în trupa condusă de Iorgu Caropol, nu numai că „stiliza" cupletele „directorului" său, dar scria la rîndu-i cuplete după cum se poate constata dintr-o scrisoare de mulţumire pe care i-a adresat-o actorul transilvănean Iuliu Lurgoşanu, acesta „interzis" de autorităţile guvernelor reacţionare habsburgice tocmai din pricina tendinţei cupletelor pe care le spunea (unele scrise de Iosif Vulcan).

Nu e poate lipsit de interes să se ştie că cea mai de seamă actriţă română din secolul trecut, Aristizza Romanescu, şi-a început cariera spunînd cuplete.

Să amintim de asemenea de Niculescu — Buzău cu „stilul" său propriu de a spune cupletul.

În ceea ce priveşte muzica ce însoţea revista, este de relevat că o lungă perioadă, deşi s-a folosit muzica populară şi cîntecul lăutăresc, a existat o adevărată timiditate în intercalarea unor compoziţii româneşti de muzică uşoară, şefii de orchestră mulţumindu-se să „aranjeze" muzica, folosind melodii franceze „en vogue", cei care au rupt tradiţia au fost Randy Laver, un tînăr compozitor cu o viaţă scurtă şi apoi, Elly Roman, care a încredinţat, în 1926, un tango scriitorului Alfred Moşoiu, autor, împreună cu Mircea Rădulescu, al unei reviste reprezentate la „Cărăbuş". Tănase l-a

https://biblioteca-digitala.ro

primit cu plăcere iar tangoul, devenit popular, a fost cîntat de Violeta Ionescu.

Dar, în ciuda unor omisiuni să le spunem fatale, lucrarea lui Nicolae Dinescu — *Revista de altădată* — scrisă vioi, constituie o lectură plăcută și instructivă.

Recomandăm autorului, care se oprește cu relatarea sa în decembrie 1937, cînd a fost „Focul de la Vox", unde deschisese stagiunea Tănase, să-și continue interesanta „trecere în revistă".

IOAN MASSOFF

CRONICA DISCULUI

Două simfonii de Mihail Andricu

Electrecord a gravat, nu de mult, *Simfoniile a VI-a și a XI-a* de Mihail Andricu, lucrări care ilustrează cu elocință maniera de a scrie a compozitorului.

Simfonia a VI-a este o lucrare de proporții însemnate. Fără a asculta de forma clasică a genului, ea se impune prin frumusețea-i melodică, prin rigoarea cu care sînt realizate unele forme ca *Passacaglia, Fuga,* de asemenea prin coloritul armonic și orchestral și prin desăvîrșita unitate a stilului.

Sînt de relevat cîteva trăsături esențiale: caracterul grav și sobru, am spune chiar dramatic, al primei părți, cu culminația ei impunătoare, peste care însă, în final, flautul aduce o melodie luminoasă, reconfortantă. Cu un ascuțit simț al contrastelor, autorul creează ulterior o mișcare însuflețită în care vibrează antrenante accente de cîntec de joc românesc. Foarte expresivă apare apoi partea lentă cu melodica ei atît de cantabilă, cu armonizarea pe alocuri îndrăzneață, în care secțiunea mijlocie sugerează o atmosferă senină. Subliniem, de asemenea, chipul în care apar organizate în finalul lucrării, anumite momente polifonice deosebit de atrăgătoare, într-o *Fugă la patru voci* și a cărei realizare, deși riguroasă, oglindește din plin fantezia creatoare a compozitorului.

Una dintre cele mai importante lucrări ale lui Mihail Andricu rămîne, neîndoios, *Simfonia a XI-a.* Ea este intitulată *„In memoriam"* fiind închinată amintirii eroilor care s-au jertfit pentru triumful ideilor de dreptate și libertate socială. Scrisă în 1970, ea a fost prezentată pentru prima oară de orchestra Radioteleviziunii dirijată de Iosif Conta în cadrul Concertului festiv de muzică românească consacrat aniversării semicentenarului Partidului Comunist Român. Nota dominantă a *Simfoniei* este puternicul ei conținut dramatic. În general, muzica lui Mihail Andricu este foarte luminoasă, lirică, deseori are o notă veselă. De data aceasta însă, chiar în prima parte a lucrării apare un motiv sumbru la coardele grave. Motivul inițial, întunecat, apăsător, va reveni, iar o mișcare agitată creează clipe de puternică tensiune. Compozitorul intensifică atmosfera dramatică în partea următoare a simfoniei care îmbracă aspecte de-a dreptul tragice. Însăși indicația mișcării arată că este asemănătoare unui marș funebru. Trombonul expune tema principală în accente dureroase. Marșul funebru pare că se apropie, apoi se îndepărtează, se stinge...

Dar în ultima parte, corul intonează solo un cîntec splendid de o mare simplitate și deosebit de evocator. Preluat de orchestră care, ca întotdeauna, este extrem de aerată, încheie lucrarea într-o atmosferă de izbîndă și pace nobilă.

Ambele lucrări, realizate cu un înalt și exemplar meșteșug, relevă un desăvîrșit echilibru și înalta capacitate artistică a compozitorului.

J.-V. P.

https://biblioteca-digitala.ro